

DÎVÂN İNCELEMELERİNE FARKLI BİR BAKIŞ VE TEKLİFLER

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇİPAN*

Dîvân edebiyatımız, ortaya koyduğu eserler bakımından şüphesiz ki Dünya edebiyatları içinde müstesnâ bir yere sahiptir. Ufuk genişliği, düşünce olgunluğu ve derinliği ile gelişmiş bir zevk seviyesine sahip olan sanatkarların, çeşitli bakımlardan sınırlı sayılabilecek bir çerçeve içinde, ortaya koydukları fevkalâde güzel eserlere bugün zaman, mekân ve ilgili kültür unsurlarındaki değişiklikler sebebiyle toplum olarak yabancı kalmakta olduğumuz bir vâkıdır. Bununla birlikte, son zamanlarda üniversitelerimizde konuyla ilgili olarak artan sayıda Doktora ve Yüksek Lisans tezleri hazırlanmakta, müstakil eserler yayınlanmaktadır. Bilindiği üzere Dîvân edebiyatımızın değişik mahsullerini ortaya koymaya, ilim âlemine tanıtmaya yönelik bu çalışmalar;

- a) Tesbit edilen konuyla ilgili kaynak tarama ve temini,
- b) Tenkidli veya tenkidsiz metin kurma,
- c) Tahlil, safhalarından meydana gelmektedir.

Yapılan çalışmalarda metni sağlam kurmak, tahlil etmek ve bilhassa eserden faydalanmayı kolaylaştırmak bakımından; Ahmed Ateş'in Türkiyat Mecmuası'nda yayınlanan "Metin Tenkidi Hakkında" (1) adlı çok kıymetli ve bu sahada çalışanlarca mutlaka dikkate alınması gereken makalesi ile bazıları konuyla ikinci dereceden ilgili yayınlar (2) araştırmacılara büyük kolaylık sağlamıştır.

Ahmed Ateş Bey'in makalesinden elli iki sene sonra mutlu bir tevâfukla yine bir Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi'nde yayınlanan bu makalemizde, Dîvânların şekil bakımından değerlendirilmesi, mevcut nüshaların şecerelerinin tesbiti ve âdetâ eserin kendi içinde bir otokritiğinin yapılması noktalarında geliştirdiğimiz ve bir Doktora Tezi'nde ilk defa yer alan "çizelgeler" ile bir kısım "listeler"i tanıtmaya, fonksiyonları ve sağlayacağı faydalar hakkında görüşlerimizi ifade etmeye çalışacak, bazı teklifler sunacağız.

Bilim teknolojisi imkânlarının süratle geliştiği, zamanın âzamî kıymet kazandığı çağımızda, hazırlanan eserlerden faydalanılabilirliği sağlamak son derece önemlidir. İlim âleminin dikkatlerine sunacağımız çizelgelerin eserlerden faydalanmak bakımından, araştırmacılara istedikleri bilgileri en seri ve güvenilir bir şekilde temin etme imkânı sağlayacağına inanıyoruz.

*) S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı.

- 1) Ahmed Ateş, "Metin Tenkidi Hakkında", Türkiyat Mecmuası, C. VII-VIII, Cüz 1 (1940-1942), İ.Ü. Türkiyat Enstitüsü, İst., 1942, s. 253-267
- 2) Y. Ziya Kavakçı, İslam Araştırmalarında Usul, Ankara, 1982, 215 s.; İbrahim Canan, Seminer ve Tez Rehberi, Atatürk Üniv. Basımevi, Erzurum, 1978, 15 s.; Ara Altun, Dipnotu ve Bibliyografya Esasları, (İ.Ü. Edb. Fak. Yay.) İst., 1986, 26 s.; Türkkaya Ataöv, Bilimsel Araştırma El Kitabı, Ankara, 1969; Saim Kapitan, Bilimsel Araştırma Teknikleri Tez Hazırlama Yolları, Ankara, 1977; Halil Seyidoğlu, Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı, Ankara, 1979 (Ara Altun, Dipnotu ve Bibliyografya Esasları, s. 21-22'den); D. Şaik Gökyay, Destursuz Bağa Girenler, (Dergah Yay.), İstanbul, 1982, 366 s.; A. Nihad Tarlan, Edebiyat Meseleleri (Ötügen Neşriyat), İstanbul, 1981, 231 s.; İsmail Ünver, "Arap Harfli Türkçe Metinlerin Çevirisinde Karşılaşılan Yanlışlar", Türk Dili, TDK., S. 483, (Mart 1992), s. 789-798.

Çizelgeler, müşahhas örneklere dayanmak ve sonuçlara ulaşabilmek açısından, üzerinde Doktora Tezi hazırladığım 17. YY. Mevlevî şâirlerinden Fâsîh Ahmed Dede'nin Dîvânı ile ilgili olacaktır. (3)

Kaynak tesbit çalışmaları esnasında Fasîh Dîvânı'nın 2'si yurt dışında olmak üzere toplam 37 nüshası olduğu görülmüş, çeşitli eleme usulleri uygulanarak yapılan seçme neticesinde bu nüshalardan 7 tanesi tenkidli metin ve çizelgeler için esas alınmıştır. (4)

Çizelgelerin oluşturulmasına hazırlık teşkil etmek bakımından nüshalar üzerinde şu temel ameliyeler gerçekleştirilmiştir:

1. Rümuzlarla belirtilen her nüshada, tertip ediliş sırasına göre, farklı nazım şekilleri için kaç şiir varsa l'den başlamak ve kendi içinde sınırlanmak kaydıyla numara verilmiştir.
2. Bazı nüshalarda herhangi bir nazım şekline ait şiirler -kendisinden farklı nazım şeklini gösteren bir başlık altında yer alması halinde, karışıklığın önüne geçmek için- sıra numarası verilmeyerek (X) işareti ile gösterilmiştir. (5) Bilindiği üzere bu gibi haller, Dîvânlarda daha çok beyit sayısı bakımından birbirinin aynı olan rubâî, kıt'a, nazım, tuğuy; matla' ve müfred gibi nazım şekillerinin tertibinde görülmekte olup Rubâiyât, Mukatta'ât veya Metâli, Müfredât, Ebyât başlıkları altında diğer nazım şekilleri de yer almaktadır.
3. Varakların kenarlarında yer alan şiirlerin, bazen cetvelle çevrili asıl metni ihtiva eden şiirlerle aynı harften kafiyeli olmadıkları tesbit edilmiştir. Bunlar, sıra numarası konulması halinde büyük sıkıntular doğabileceği endişesiyle ve kenarda yer aldıklarını belirtmek maksadıyla (K) harfi konularak gösterilmiştir. (6) Bu husus, daha ziyade, diğer nazım şekillerine göre sayıca fazla olan gazellerde görülmekte olup ya şâirin Dîvân'ını tertib ettikten sonra yazdığı veya eldeki nüshanın istinsahına esas teşkil eden nüshada yer almayan şiirlerin başka nüsha ve mecmualarda bulunup sonradan yazılması suretiyle ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda anlatılan hazırlık safhasından sonra, nazım şekillerinin özelliklerine göre düzenlenen çizelgelerin müşterek yönleri tanıtılacak; diğerlerine göre farklılık arz eden hususlar da ayrıca ifade edilecektir.

1. Her nazım şekli için hazırlanan çizelgenin sol başında yer alan "Sıra No" başlıklı ilk sütunda şiirlerin, Dîvân'ın Tenkidli Metni'ndeki sırası gösterilmiştir. (Bkz. Çiz.1-11) Bu sütun, bütün nüshalarda veya bazılarında yahut da tek bir nüshada yer alan şiirlerin hepsini göstermesi bakımından lüzumlu ve ehemmiyetlidir.
2. İkinci sütunda, rümuzları belirtilen bütün nüshalarda yer alan şiirlerin numaraları verilmiş, yukarıda ifade edildiği üzere farklı nazım şekillerinin arasına karışanlar (X), varak kenarlarında yer alanlar (K) harfi ile gösterilmiştir. (Bkz. Çiz. 1-11) Bu sütunda verilen bilgiler, şiirlerin, nüshalara göre sıralanışları bakımından değerlendirilebilmesi ve herhangi bir şiirin hangi nüshalarda bulunup bulunmadığının ortaya konulması yönünden fevkalâde kıymetlidir. İlerde bahsedileceği şekilde bu iki husus da nüshaların seçere tesbitinde büyük kolaylık ve

3) Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst., Yayınlanmamış Doktora Tezi) Konya, 1991, C.I-II, XVIII+219+499 s. (12 Fot. 2 Nota)

4) Fasîh Dîvânı, Süleymaniye Ktb., Esad Ef., No: 2682/1; Selimağa Ktb., No: 929; Topkapı Sarayı Ktb., Emanet Hazinesi, No: 1629; Fatih Millet Ktb., Ali Emîrî, Mz., No: 326; İst. Üniv. Ktb. T.Y., No: 492, 2919, 5561

5) Dîvan metninde 142. sırada yer alan Rubâî, H (72a) ve Ü3 (79b) nüshalarında kıt'alar arasında yer almaktadır.

6) Dîvan metninde 18. Gazel E nüshasında (12b); 30 ve 31 Gazeller ise A nüshasında (21a,b) varakların kenarlarında yer almaktadır.

kesinlik sağlamaktadır. Takdir edilecektir ki, yüzlerce şiirin nüshalara göre varlığı-yokluğunun takibi, sıralanışlarındaki farklılıkların tesbiti, hatırdan tutulmak yoluyla, mümkün değildir.

3. Üçüncü sütunda yine rümuzları belirtilen bütün nüshalara göre şiirlerin varak numaraları gösterilmiştir. (Bkz. Çiz. 1-12) Burada verilen bilgiler; varak numaralarındaki devamlılık veya ileriye geriye doğru hareketliliğin tesbiti ile her nüsha için şiirlerin yerlerine doğru ve seri bir şekilde ulaşmayı sağlamak bakımından çok lüzumludur.
4. Dördüncü sütunda bütün şiirlerin hangi nüshada kaç bend/beyit oldukları belirtilmiştir. (Bkz. Çiz. 1-11) Bilhassa şecere tesbit çalışmalarında nüshalar arasında ilgi kurulurken bunların değerlendirilmesi son derece büyük önem arz etmektedir.
5. Beşinci sütun bazı nazım şekillerinin özellikleri göz önüne alınarak düzenlenmiştir. Kasîde, terkîb-i bend, tercî-i bend ve mesnevîler için hazırladığımız çizelgelerde bu sütun "Kim/Ne İçin Yazıldığı- Türü" başlığıyla değerlendirilmiş olup, adı geçen nazım şekillerinin Cenâb-ı Hak, Hz. Muhammed, Dört Halife, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Tarikat Şeyhleri, padişahlar, vezirler, himmet görülen kimseler veya herhangi bir konuyla ilgili olarak; tevhid, münâcât, na't, medhiye, mersiye gibi nazım türlerinin hangisiyle yazıldığını göstermektedir. (Bkz. Çiz. 1,3,4) Bu bilgiler bilhassa şâirin dünya görüşü, tasavvufu ilgisi, meşrebi ve edindiği muhit hakkında malumat sahibi olunmasını sağlamaktadır.
6. Tarihlerle ilgili çizelgenin beşinci sütununda nazım şeklinin işaret ettiği tarihin Hicrî/ Milâdî karşılıkları kronolojik olarak verilmiş; altıncı sütunda ise tarihin kim veya ne için ve ne maksatla yazıldığı ifade edilmiştir. (Bkz. Çiz.8) Tarihlerin, şâirin ilgi alanlarını, temas sağladığı şahısları, sosyal, askerî ve siyasî hadiseleri hakkındaki düşüncelerini ifade etmesi ve bir belge hüviyeti taşıması bakımından, yukarıda anılan bilgilerin topluca verilmesi değerlendirmede büyük kolaylık sağlamaktadır.
7. Beyit sayıları belli olan nazım, rubâî; matla', müfred gibi nazım şekillerinde yerine göre- dördüncü sütun "Açıklama", beşinci sütun da "Kafiye Örgüsü" sütunları olarak değerlendirilmiştir. (Bkz. Çiz. 6, 7, 10, 11) Bu sütunlarda bilhassa, şâirin teâmüle uyup uymadığı, yeni arayışlara yönelip yönelmediği hususunda bilgiler yer almakta, şiirlerin birbirlerine tedahülleri ortaya çıkarılmaktadır (7).
8. Muammalarla ilgili çizelgede, oluşturulan bir sütunda muammanın neyi ifade ettiğine işaret edilmektedir (Bkz. Çiz. 9).
9. Bir Dîvânda genellikle en geniş hacmi işgal eden gazellerle ilgili çizelgenin beşinci sütununda, gazeline nazîre yazılan şâirin adı verilmektedir. (Bkz. Çiz. 2) Sadece bu sütunda verilen bilgiler bile, şâirin edebî kişiliği, çevresi, diğer şâirler hakkındaki bilgisi, tanzir ettiği şiirleri tercihi, zevki ve şâirlik kudreti bakımından fikir vermesi cihetiyle mühimdir.
10. Son üç sütun bütün nazım şekilleri için "Kâfiye-Redifi", "Vezni", "Bahri" başlıklarıyla oluşturulmuş, (Bkz. Çiz. 1-11) yalnız rubâîlerde -bir ya da daha fazla vezin kullanılabilmesi için, iki, üç veya dört vezni birden göstermek mümkün olmadığından- sadece "Vezin" bölümüne yer verilmemiştir. (Bkz. Çiz. 6)

Nazım şekilleriyle ilgili olarak hazırladığımız çizelgeler hakkında bu genel bilgi ve

7) Divân metninde 4. sırada yer alan matla 18. gazelin, 24. sırada yer alan da 144. gazelin ilk beyti ile aynıdır. 6, 8 ve 14. matlalar Ü3 nüshasında mükerrer yazılmış; 13 ve 18. nazımlarda mahlas kullanılmış; 18. nazımın 1. beytinin 66. matla, 2. beytinin de ellinci müfredle aynı olduğu tespit edilmiştir.

değerlendirmeleri sunduktan sonra, gazel nazım şekliyle ilgili bazı hususları ifade edebiliriz.

Şâirler şüphe yok ki, haklarında bilgi sahibi oldukları, Dîvânlarını inceledikleri, arkadaşlık ettikleri şâirlerin, kendi tabiatlerine hoş gelen gazellerini tanzir veya tahmis vs. ederler. Bu aynı zamanda şâirler için bir kudret göstergisi, bir rüşti isbat meselesidir. Çünkü, şiirlerinde en az tanzir ettikleri şiirler kadar başarılı olmak zorundadırlar.

Gazellerle ilgili çizelgenin beşinci sütununda yer alan nazîreler hakkındaki bilgiler -fazla sayıda nazîre varsa- tanzir edilen gazelin şâirinin adı (alfabetik sıraya göre), yaşadığı yüzyıl ve Dîvân Metni'ndeki gazel numarası / numaraları da verilerek bir liste halinde gösterilebilir. (Bkz. Liste:1) Bu, hangi şâirin kaç gazelini tanzir ettiğini, hangilerini çok beğendiğini, hangilerinin kendinden önce, hangilerinin de kendi devrinde yaşamış olduklarını topluca değerlendirebilmek imkânı doğurmaktadır.

Fasîh Dîvânı'nda, pek az şâirde görülebilecek çoklukta nazîre mevcuttur. Kendisinden önceki yüzyıllarda yaşayan Necâtî, Fuzûlî, Bâkî ile kendi devrinde yaşayan Şeyhülislâm Yahyâ, Nâbî, Fehîm-i Kadîm, Nâ'îlî-i Kadîm ve Cevrî gibi güçlü şâirlerin de içinde bulunduğu 35 değişik şâirin 98 gazelini tanzir etmiş, 5 tane de nazîrelere nazîre yazmıştır.

Yine gazellerle ilgili olarak, şâirin "Redd-i Matla" yaptığı gazeller "Gazel Numaraları" ve "Tekrarlanan Mısralar"ı (Bkz. Liste:2); mahlası olmayan gazeller için de "Gazel Numarası" ve "Beyit Sayıları" nı gösterir listeler (Bkz. Liste:3) hazırlanabilir. Bunların sayıca azlığı çokluğu ile beyit sayılarındaki farklılıklar şâirler ve şiirleri üzerinde farklı değerlendirmelerde bulunma imkânı sağlamaktadır.

Gazellerin harflere göre dağılımını gösteren bir başka liste ise (Bkz. Liste:4), şâirin hangi harften kafiye-redifli kaç gazel yazdığını, müretteb bir Dîvân için lüzumlu olan her harften en az bir gazel yazma geleneğine uyup uymadığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Fasîh Dede'nin bu üsule uyduğu, sadece dört harften birer, diğerlerinden fazla sayıda gazel yazdığı bu listeden açıkça ve kolaylıkla görülecektir.

Dîvânların şekil bakımından incelemelerinde önemli bir yer tutan "Vezin", şiirlerde başarıyla kullanılması nisbetinde şâirler için bir kıymet hükmü ifade eder. Kanaatimizce, şâirin en çok kullandığı vezinden başlamak kaydıyla bir liste yapmak, vezinlerle ilgili değerlendirmelerde bulunmak bakımından yeterli değildir. (Bkz. Liste:5) Zira bu listede, her hangi bir vezin kalıbının, hangi nazım şekilleri için kullanıldığını tesbit mümkün değildir. Ancak bahirlerine göre alfabetik sırayla yazılmış vezin kalıplarının hangi nazım şekilleri ve toplam kaç şiirde/beyitte kullanıldıklarını gösteren çizelge (Bkz. Çiz. 12) bir çok bakımdan önemli fayda ve kolaylıklar temin etmektedir.

Fasîh Dîvânı'na göre hazırlanan çizelgenin ilk sütununda "Vezin Kalıbı", ikinci sütununda "Ait Olduğu Bahirler" (Alfabetik sırayla ve aynı bahre ait vezinler alt alta gelecek şekilde) yer almıştır. "Veznin Kullanıldığı Şiir Sayısı" başlıklı üçüncü sütunda Dîvânda yer alan on iki değişik nazım şekli yazılmış ve hangi veznin ilgili nazım şeklinden kaç tanesinde kullanıldığı; "Veznin Kullanıldığı Beyit Sayısı" başlığı altında yer alan nazım şekilleri bölümlerinde ise bunların kaçar beyit tuttuğu belirtilmiş, her iki sütunun sonunda da vezinlerin kullanıldığı toplam şiir/beyit sayıları gösterilmiştir. Buna göre sağlanan bilgi ve elde edilen sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir.

1. Fasîh Dede şiirlerini ortak edebî zevkin ve tavrın bir neticesi olmak üzere diğer şâirlerimizce de benimsenip kullanılan Hafif, Hezec, Muzârî', Müctes, Mütekârib, Recez, Remel ve Kâmil bahirlerine ait on altı değişik vezin kalıbıyla yazmış; Tavîl, Vâfir, Müşâkil gibi hiç kullanılmayan veya Medîd, Basît, Münserîh gibi az kullanılan bahirlere ait vezin kalıplarına itibâr etmemiştir.

2. Hecez bahrinin bir şubesini teşkil eden rubâî vezinlerinin, diğerine göre daha âhenkli olduğu kabûl edilen Ahreb kalıplarının rubâîlerinin büyük bir ekseriyetinde kullanmış, ancak dört tanesini Ahrem'in benimsenen kalıplarıyla yazmıştır.
3. Mütekârib ve Recez bahirlerine ait vezin kalıplarıyla birer müfred, kâmil bahri- ne âit vezin kalıbıyla da sadece bir nazım yazması, bu kalıpları benimsemediği ve kullanım yaygınlığı kazandırmadığı sonucunu doğurmaktadır.
4. Şâir, çeşitli arayışlar içinde olduğunu belirtmek ve şiire bir yenilik getirmek maksadıyla, muâsır büyük gazel şâiri Şeyhülislâm Yahyâ'nın bir gazelinde uyguladığı gibi, iki kıt'a, bir matla' ve bir müfredde rubâî veznini kullanmıştır.
5. Şiirlerini en çok, edebiyatımızın âhenkli vezinlerinden olan Muzârî bahrinin (Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün) kalıbıyla yazmış olması ve bu vezni kasîde, gazel, kıt'a nazım, matla', müfred gibi değişik nazım şekillerine uygulama ve on altı değişik vezin kalıbını kullanmadaki başarısıyla ne derece güçlü bir şâir olduğunu ispatlamıştır.
6. Üzerinde çalışılan Dîvânlarla ilgili bu gibi çizelgelerin hazırlanması, genel anlamda şâirlerimizin vezin tercihlerini daha sağlıklı bir şekilde ortaya koyacak; bilhassa vezin-nazım şekli ilgisini değerlendirmeye zemin hazırlayacaktır.

Değişik nazım şekillerine göre hazırlanan çizelgelerden başka dikkatlere sunmak istediğimiz önemli bir çalışma da nüshalara göre şiir ve beyit sayılarını ihtiva etmektedir.

Bir şâirin Dîvân'ında yer alan şiirlerin sayısı çeşitli nüshalara göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların her nüshaya göre ve bütün nazım şekilleri bakımından nasıl tezahür ettiğinin nesir cümleleriyle ve rakamlar belirtilerek anlatılması son derece güç ve karmaşıktır. Birinin diğeriyle mukayesesi ise hemen hemen imkânsızdır. Fasîh Dîvânı ile ilgili bir örnekleme şöyle yapılabilir.

Fasîh Dîvânı'nın A nüshasında 4 kasîde, 356 gazel, 2 terkîb-i bend, 1 terci-i bend, 1 mesnevî, 8 kıt'a, 2 nazım, 103 rubâî, 7 târîh, 1 muammâ, 47 matla' ve 36 müfred vardır. Hacim bakımından: kasideler 124, gazeller 1844, terkîb-i bendler 75, terci-i bend 18, mesnevî 20, kıt'alar 16, nazımlar 4, rubâîler 206, târîhler 14, muammâ 1, matla 47 ve müfred 36 beyit tutmaktadır.

Diğer altı nüsha için de, benzer bilgileri ihtiva eden altı paragraf hazırlandığı, bazı nüshalarda bulunmayan nazım şekillerinin belirtildiği düşünülürse bunların değerlendirilemeyeceği ve mukayeselerinin yapılamayacağı açıkça görülür. Ortaya konulan metnin -nazım şekilleri bakımından- bütünü ile ilgili alışılmış usulle verilecek bilgiler değerlendirmede yetersiz kalmaktadır.

İfade edilmeye çalışılan bütün bu hususlarla ilgili sıkıntıları aşmak için hazırlanan çizelge araştırmacılara büyük kolaylık ve güvenilirlik sağlayacaktır. (Bkz. Çiz. 13)

Çizelge, her nazım şekline ait şiir ve beyit sayıları ile bunların nüshalara göre dağılımlarının ayrıntılı olarak verildiği iki bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümün ilk sütununda nazım şekilleri yukarıdan aşağıya ve Dîvân metninde yer alan sırayla yazılmış; nüshalardaki şiir sayısı sütunlarında ise rümuşları gösterilen bütün nüshalardaki şiirler kaydedilmiştir. Birinci bölümün üçüncü sütununda her nazım şeklinin tenkidli metindeki toplam sayısı belirtilmiş, yine birinci bölümün en altında bütün nüshalara göre değişik nazım şekillerine ait kaç şiir bulunduğu yazılmış, bazı nüshalarda bulunmayan nazım şekilleriyle ilgili haneye çizgi çekilmiştir. Çizelgenin ikinci bölümünde, birinci bölümde ifade ettiğimiz işlemlerin aynısı, bu defa beyit sayısı göz önüne alınarak yapılmıştır.

Bu çizelgede ortaya çıkan ilgi çekici bir husus da şudur. Genellikle nüshaların hacimleri, ihtiva ettikleri şiir sayıları dikkate alınarak tesbit edilir. Halbuki burada, şiir sayısı / beyit sayısı açısından değerlendirildiğinde farklı bir tabloyla karşılaşmaktadırlar. Şiir sayılarına göre en hacimliden başlamak suretiyle nüshalar: H, Ü3, E, A Ü1, Ü2, S şeklinde sıralanmakla birlikte, beyit sayılarına göre H, E, Ü3, A, Ü1, Ü2, S şeklinde sıralanmaktadır. Yani Ü3 ile E nüshaları yer değiştirmektedir.

Üzerinde çalışılan şâirlerin Dîvânlarıyla ilgili bu şekilde hazırlanacak çizelgeler (Bkz. Çiz. 13) nazım şekilleri ve beyit sayıları bakımından hacim değerlendirmeleri yapılmasını sağlayacaktır. Ayrıca bu çizelgelerin, bütün Dîvânların hacim bilgilerini muhtevî bir büyük çizelgede (Bkz. Çiz. 14) birleştirilmesi hem şâirleri ve dîvânlarını birbiriyle mukayese hem de nazım şekillerinin gelişme seyrini takip imkânı verecektir (8).

Şimdi ısrarla üzerinde durduğumuz bir konu olan nüshaların şecere şemalarının ortaya çıkarması için beyan olunan usullere uymak büyük fayda ve kolaylık sağlamaktadır. Çalışmamızda A ve E nüshalarıyla ilgili olarak gazeller çizelgesinden yapılan tedkik maddî vaziyeti öne çıkarıcı bir vasif taşımaktadır.

Ahmed Ateş Bey'in makalesinde yer alan ve nüshaların şecere şemalarının ortaya çıkarılması için beyan olunan usullere uymak büyük fayda ve kolaylık sağlamaktadır. Çalışmamızda A ve E nüshalarıyla ilgili olarak gazeller çizelgesinden yapılan tedkik maddî vaziyeti öne çıkarıcı bir vasif taşımaktadır.

A nüshası şâirin Dîvânı'nı tertib ettiği H. 1088 - M. 1677'den iki sene sonra ve büyük bir ihtimalle kendisi; E nüshası da H. 1091 - M. 1680 tarihinde Emîrül-Kelâm tarafından yazılmıştır.

Öncelikle istinsah tarihlerinden hareketle A nüshasının E'ye ve diğer nüshalara kaynaklık ettiği düşünülebilir.

Ancak, nüshalarda mevcut olan şiirlerin sayılarına bakılıp; (Bkz. Çiz. 13) dîvân metninde yer alan şiirlerin nüshalara göre: a) Var-yok oluşları, b) Sıralanışları (takdim-tehir) ve c) Beyit sayıları (azlık-çokluk) sütunlarından takibi yapıldığında bunun mümkün olmadığı görülür. (Bk. Çiz. 1-11)

a) Var-Yok bakımından:

A nüshasında mevcut olan terkîb-i bend: 4, rubâî: 85, tarih: 4, matla: 15, 27, 33, müfred: 31, 37, 38, 50 e'de buna karşılık E nüshasında mevcut olan kasîde: 6, gazel: 136, 343, 450, terkîb-i bend: 5 de A'da yoktur.

b) Sıralanışları (takdim-tehir) bakımından:

Nazım şekillerinin sıralanışları bakımından A ve E nüshaları birbirleriyle büyük

8) Erdoğan Erol, Sükkerî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi) Konya, 1989, s. 61-67; Ahmet Mermer, Mezâkî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi) Konya, 1988, s. 45-55; Mustafa Çıpan, Fasîh Ahmed Dede, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi) Konya, 1991, s. 70; Rasih Erkul, Birîrî Mehmed Dede (Magnisalı) Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi) Konya, 1992, s. 28; İrfan Aypay, Nahîf Süleyman Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi) Konya, 1992, C. I, s. 10; Mehmet Kırbıyık, Ferîrî Mehmed, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya, 1994, s. IX; Ayhan Yakşı, Nihânî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya, 1993, s. 11; Gazanfer Aslantaş, Vecîhî, Hayatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya, 1993, s. 21-26; Ayşe Bulan, Hâşimî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya, 1993, s. 13; Kezban Özyılmaz, Kâmî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, (S.Ü. Sosyal Bil. Enst. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Konya, 1994, s. VIII.

paralellik göstermelerine rağmen genel sıralamada gazel: 2, A'da 2, E'de 3; gazel: 11, A'da 9, E'de 2; gazel: 90, 91, 92, A'da 73, 74, 75, E'de 78, 68, 117. sırada yer almaktadır.

c) Beyit sayıları (azlık-çokluk) bakımından:

Gazel: 26 A'da 5, E'de 6; gazel: 72 A'da 6, E'de 8; gazel: 93 A'da 5, E'de 6; gazel: 380 A'da 5, E'de 6; gazel: 427 A'da 5, E'de 6 beyittir.

A ve E nüshalarıyla ilgili olarak yaptığımız değerlendirme hacim bakımından daha büyük olan E nüshasının A'dan seçme yapılarak istinsahı ve başka mecmualarda tespit edilen veya sonradan yazılan şiirlerin ilâvesiyle oluştuğu düşüncesini:

- 1) Şiirlerin sıralanışlarındaki değişiklik,
- 2) Beyit sayılarındaki farklılık, ortadan kaldırmaktadır.

O halde, kanaatimize göre, A nüshası asıl nüshadan istinsah edilmiş bir X1 nüshasından; E nüshası da yine asıl nüshadan istinsah edilmekle birlikte yeni şiirlerin de ilâvesi sağlanmış bir I nüshasından istinsah edilmiş olmalıdır.

Ü1, Ü2 nüshaları:

Müellif hattından istinsah edildiği kaydedilen Ü1 nüshası, H.1116- M.1704 tarihinde istinsah edilen Ü2 nüshasının gazel: 279, rubâî: 22, 34, 64, hariç bütün şiirlerini ihtiva etmektedir. A ve E nüshalarındaki şiirlerin sıralanışlarıyla paralellik gösteren bu iki nüsha, diğer nüshalarda bulunmayan gazel: 261, 273 ve 471'i de muhtevî oldukları için birbirleriyle ilgili görülmektedir.

a) Var-yok bakımından:

Ü1 ve Ü2 nüshalarında mevcut olan gazel: 41, 261, 271, 273, 279, 299 A nüshasından; gazel: 41, 193, 195, 204, 471' de E nüshasında yoktur.

Şiirlerin sıralanışları (takdim-tehir) ve beyit sayıları (azlık-çokluk) bakımından da A ve E nüshalarına göre farklılıklar arz eden bu nüshalar (bkz. Çiz.2) aynı zamanda şâirin Divân'ını tertib ettikten sonra yazdığı şiirlerden olan gazel 41, 158, 193, 261, 299, 471'i ihtiva etmektedirler. (Bahse konu olan gazellerin hepsi H ve Ü3 nüshalarında da mevcut olup, bunlardan sadece gazel 158 bütün nüshalarda mevcuttur.)

Bu durumda Ü1 ve Ü2 nüshaları A ve E nüshalarının istinsahından sonra yazılan şiirlerle genişleyen farklı nüshalardan istinsah edilmiş olmalıdır.

S nüshası:

Kaynaklarda şâirin el yazması olduğu belirtilen, ancak incelemelerimiz sonunda başkası tarafından yazıldığına hükmettiğimiz bu nüshadaki şiirlerin büyük bir kısmının A ve E nüshalarında mevcut olmasına ve sıralanışlarının paralellik göstermesine rağmen, sadece şiirlerle ilgili var-yok değerlendirmesi bile S nüshasının bütün nüshalardan farklı bir kaynaktan istinsah edildiği intibâmı vermektedir.

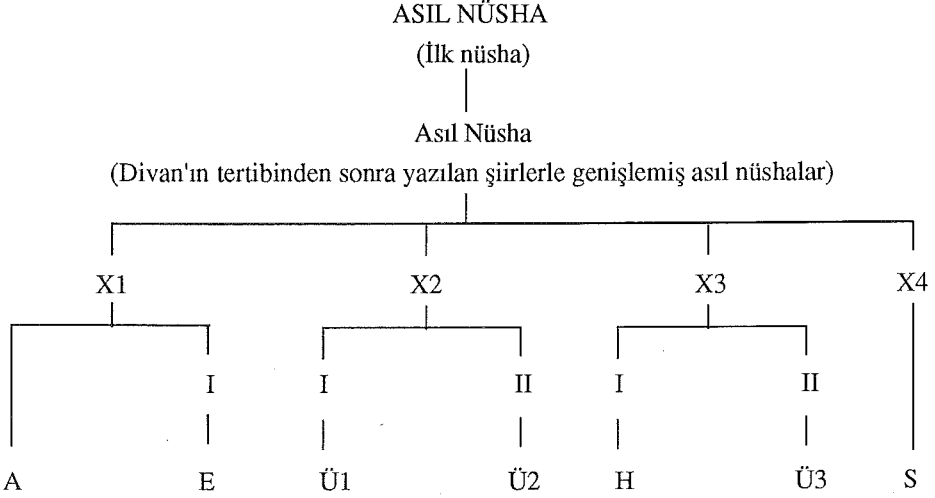
Çünkü; S'de mevcut olan, gazel: 67, 101, 210, 233, 259, 273 A'da; gazel: 148, 359, 467 de E'de bulunmamaktadır. Yine S'de var olan: gazel: 31, 148, 194, tarih: 2,3, 6, matla: 71, müfred: 35, 39, 46, 47, 56 H'de; gazel: 30, 31, 50, 65, 92, 93, 96 vs. Ü1 ve Ü2'de; gazel: 292, 349, mesnevi: 2, tarih: 5, matla: 9, müfred: 39 de Ü3'te yoktur.

H, Ü3 nüshaları:

Nüshaların en hacimlileri olup, istinsah tarihleri bilinmemektedir. Ü1 ve Ü2 nüshalarında mevcut olan ve şâirin Divân'ını tertib ettikten sonra yazdığı bilinen gazelleri, ayrıca Ü1 ve Ü2'de bulunmayan gazel: 6, 7, 30, 31, 50, 65, 75 vs.yi muhtevî olması Ü2'nin istinsah tarihi olan H.1116/M.1704'ten sonra yazıldığı intibâmı vermektedir.

"Meşk-i aklâmda sâhib-i yed-i tûlâ" (9) olan ve isteklilere hat talim edip, kıymet bilenlere kendi Dîvân'ını da yazmak suretiyle geçimini sağlayan (10) Fasîh Dede, sağlığında Dîvân-ını -her defasında yeni yazdığı şiirlerini de ilâve etmek suretiyle-pek çok defa yazmış olmalıdır. Bu itibarla, yukarıda çizelgelere bağlı olarak arz ettiğimiz bilgilerden de anlaşılacağı üzere, tesbit edilebilen nüshaların şeceresinde esas alınabilecek birden fazla "asıl nüsha"nın varlığı söz konusudur.

Bütün bu bilgiler ışığında Fasîh Dede'nin tesbit edebildiğimiz 37 nüshası içinden tenkidli metne esas teşkil etmek üzere seçtiğimiz 7 nüshanın şeceresi -yeni nüshaların bulunması ve bilgilerin ilâvesiyle değişebilmek kaydıyla- kanaatimizce şöyle olmalıdır.

Baştan beri ifade etmeye çalıştığımız gerekçelerle, değişik nazım şekillerine göre örneklerini sunduğumuz çizelgelerin Yüksek Lisans, bilhassa Doktora tezlerinde yer almasının, hem çalışmayı yapana hem de ortaya konulan eserden faydalanmak isteyenlere büyük kolaylıklar sağlayacağını düşünüyoruz.

Büyük kısmı henüz tam olarak yayımlanmamış tezlerin, seçmeler yapılarak Kültür Bakanlığı veya başka kuruluşların yayınları arasında ilim alemine ve meraklılarına arz edilmesini minnet ve takdirle karşılıyoruz. Bununla birlikte "Seçmeler" başlığı altında yayımlanan Dîvânlar'dan yeterli ölçüde faydalanılamadığını belirtmek durumundayız.

Meselâ, Dîvân üzerinde çalışma yapılan bir şairin, gazellerine başka şâirlerce nazireler, tahmisler, tesdisler v.s. yazıldığı veya bunun tam tersinin vukû bulunduğu yolunda elde edilen -veya ihtimal dahilinde görülen- bilgilerin teyidi ve şiirlerin mukayesesinin yapılması; -dîvânda tarih kıt'aları varsa- herhangi bir şahıs, hadise veya mimari yapı ile ilgili tarih düşürülüp düşürülmediğinin tesbiti, ilgili bütün Dîvân nüshalarının bulunup bu gözle tedkik edilmesiyle mümkündür. Bunun ne kadar zor, hatta bazı hallerde imkansız olduğu konu ile ilgilenenler tarafından çok yakından bilinmektedir. Bu konuda Yük-

9) Sakıp Dede, Sefîne-i Nefise-i Mevleviyân, C. III, İstanbul, 1283, s. 101.

10) Muallim Naci, Osmanlı Şâirleri, (Haz. Cemal Kurnaz), (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.), Ankara, 1986, s. 172; Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, C. II, İstanbul, s. 114.

sek Lisans, Doktora tezleri veya ciddi ilmi çalışmalar şeklinde hazırlanan, bütün nüshalarının değerlendirildiği ve tenkidli metinlerinin ortaya konulduğu Dvnlar'dan faydalanılabilir.

Bu düşünceden hareketle "Seçmeler" halinde yayınlanan eserlerin sonuna -sadece hacmi bir kaç sayfa artıracak şekilde- Dîvân'da mevcut şiirlerle ilgili; Kafiye/Redif, Açıklama, Beyit ve Vezin sütunlarından meydana gelen bir izelgenin (Bkz. iz. 15) ilave edilmesini, büyük faydalar sağlayacağı ümidiyle, teklif ediyoruz.

Tartışmaya açık, mümkün olduğunca kesin hüküm ve iddialardan uzak bir tarzda huzurlarınıza arz edilen bu düşünce ve teklifler, kıymetli tenkidlerinizle olgunlaşacak, bu konuda farklı fikirlerin ifade edilmesiyle de, zamanla, Dîvân incelemelerinde metod birliğinin sağlanması ve hayata geçirilmesi mümkün olabilecektir.

K A S İ D E L E R																					
1 SIRA NO	SIRA NUMARASI					VARAK NUMARASI					BEYİT SAYISI		KİMLİĞİ İÇİN YAZILDIĞI (TÜRÜ)	REDİFİ	VEZNİ	BAHRİ					
	A	E	H	S	Ü	İ	Ş	Ü	İ	Ş	Ü	İ					Ş	Ü	İ	Ş	
1	1	1	1	1	1	11b	1b	1b	1b	37b	1b	1b	29	29	29	29	29	Hz. Muhammed (Na't)	tecdid	+++/-++++/+---/+---	Muctes
2	2	2	2	2	2	12a	2a	2a	2a	38a	3a	2a	41	41	41	41	42	40	42	+++/-++++/+---/+---	-
3	4	4	8	4	4	14a	4b	6b	4b	40b	7a	5b	33	33	33	33	32	33	33	+++/-++++/+---/+---	Hezec
4	5	5	9	5	5	14b	5a	7b	5b	41a	8b	6b	21	21	21	20	21	21	20	+++/-++++/+---/+---	-
5	-	-	16	-	10	9	-	11a	-	43b	12b	-	-	-	45	-	45	45	-	+++/-++++/+---/+---	"
6	-	9	-	-	-	9	-	7b	-	-	-	7b	-	17	-	-	-	-	19	+++/-++++/+---/+---	Muzâ'ir

Çizelge: 1

G A Z E L L E R

SIRA NO	SIRA NUMARASI										VARAK NUMARASI										BEYİT SAYISI	KİME NAZİRE OLDUGU	REDİFİ	VEZNI	BAHRI			
	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ö	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ö	A	E	H	S						Ü	İ	Ü
1	1	1	2	1	1	1	1	17b	12b	13b	10b	46b	17b	16b	7	7	7	7	7	7	7	7	7	-	-	+++ / +++ - / +++ - / +++ -	Remel	
2	2	3	3	3	2	2	5	17b	12b	13b	10b	46b	17b	15a	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	Neft	Muhammedür baña	Remel	
3	3	4	4	4	3	3	6	17b	13a	14a	11a	46b	18a	15a	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	Neft	hançerdür baña	Remel	
4	4	5	5	5	4	4	9	18a	13a	14a	11a	47a	18a	15b	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	sa'âdetür baña	Remel	
5	5	6	6	6	5	5	7	18a	13a	14a	11a	47a	18b	15b	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	gölsendür baña	Remel	
6	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	15a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	rûsendür baña	Remel	
7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	13b	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	haşret baña	Remel	
8	6	7	7	7	6	6	8	18a	13b	14a	11b	47a	18b	15b	5	5	5	5	5	5	5	5	5	Fuzûlî	mübtele baña	Muzgîrî		
9	7	8	8	8	7	7	10	18a	13b	14b	11b	47b	19a	15b	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	mübtele esâna	Muzgîrî	
10	8	9	9	9	8	8	11	18b	13b	14b	11b	47b	19a	16a	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	tedbir eña	Remel	
11	9	2	10	2	9	9	2	18b	12b	14b	10b	47b	19b	14b	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	Hudâ	Müctes	
12	10	10	11	10	10	10	14	18b	13b	14b	12a	48a	19b	16b	7	7	7	7	7	7	7	7	9	Rûh-H Beğdarî	guyâ	Haftî		
13	11	11	12	11	11	11	13	18b	14a	15a	12a	48a	20a	16a	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	peyk-i sabâ	Remel	
14	15	15	16	15	15	15	16	19b	14b	15b	12b	48b	21a	16b	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	var mı sabâ	Remel	
15	12	12	13	12	12	12	3	19a	14a	15a	12a	48a	20a	14b	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	eylemis peydâ	Hezec	
16	13	13	14	13	13	13	15	19a	14a	15a	12b	48b	20b	16b	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	Nesâîlî	pör-envârcn cüdâ	Muzâîrî	
17	14	14	15	14	14	14	12	19a	14b	15b	12b	48b	20b	16a	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	deryâ	Hezec	
18	-	K	-	-	-	-	17	-	12b	-	-	-	-	17a	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	temennâ	Hezec	
19	16	16	17	16	16	16	18	19b	14b	15b	13a	48b	21a	17a	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	kevkeb	Hezec	
20	17	17	18	17	17	17	19	19b	15a	16a	13a	48a	21b	17a	5	5	5	5	5	5	5	5	5	-	-	meşreb	Hezec	

M E S N E V İ L E R

1	SIRA NUMARASI					VARAK NUMARASI					BEYİT SAYISI					KİMİNE İÇİN YAZILDIĞI (TORO)		REDİFİ	VEZNİ	BAHRİ													
SIRA NO	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş																	
1	-	K	-	-	-	-	-	-	-	3b	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	Mitrâc	Şehrâh-ı Nebî	+ + + + / + + + + / + + +	Remel									
2	9	11	17	10	11	-	-	-	16b	11a	12a	9b	45a	-	-	-	20	21	20	19	20	-	-	-	Deryâ	ejder	- - + / + + + - / + + +	Hezec					
3	-	K	-	-	-	-	-	-	11	-	9a	-	-	-	9a	-	7	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	şerh	- - + / + + + - / + + +	Hezec			
4	-	K	-	-	-	-	-	-	-	-	11a	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	zebâne	- - + / + + + - / + + +	Hezec			
5	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	11b	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Nev-bahâr	- - + / + + + - / + + +	Hezec			
6	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	11b	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	müshâb	- - + / + + + - / + + +	Hezec			
7	-	X	-	-	-	X	-	-	-	-	92b	-	-	1b	-	-	97	-	-	-	96	-	-	-	-	-	-	sevdiya	+ + + + / + + + - / + + +	Halif			
																												matnâ	- - + / + + + - / + + +	Hezec			
																												K.Fazl Ahmed P. (Kalemîye)					

Çizelge: 3

T E R K İ B - İ B E N D L E R

1	SIRA NUMARASI					VARAK NUMARASI					BEND/BEYİT SAYISI					KİMİNE İÇİN YAZILDIĞI (TORO)		REDİFİ	VEZNİ	BAHRİ												
SIRA NO	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş																
1	3	3	2	3	3	3	3	3	13a	3a	3b	39a	5a	3b	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	H. Muhammed (Net)	eftâk	- - + / + + + - / + + +	Hezec	
2	-	-	4	9	-	-	-	-	4	-	4a	7b	-	-	4b	-	6/6	-	-	36	36	-	-	35	-	-	-	H. Muhammed (Nat)	bîhîş	- - + / + + + - / + + +	-	
3	-	K	-	-	-	-	-	-	-	-	4a	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	H. Muhammed (Nat)	ter	+ + + - / + + + - / + + +	Remel	
4	X	-	15	-	9	8	12	72a	-	10a	-	42b	10b	9a	35	7/5	-	35	-	35	35	20	-	-	-	-	-	İshak-zâde Zihürî (Mersîye)	frâvâni	+ + + + - / + + + - / + + +	Hezec	
5	-	10	-	-	-	-	-	-	-	8b	-	-	-	-	8a	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	Medhi bî-şâk	sultânî	+ + + - / + + + - / + + +	Halif	
T E R C İ - İ B E N D L E R																																
6	6	6	10	6	6	6	7	15a	6a	8a	6a	41b	9b	7a	6/3	18	18	18	16	18	18	18	18	18	18	18	18	H. Hüseyin (Mersîye)	matemdr bu	+ + + + / + + + - / + + +	Remel	
7	-	K	-	-	-	-	-	-	-	6a	-	-	-	-	2/4	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	H. Hüseyin (Mersîye)	âlem	- - + / + + + - / + + + - / + + +	Hezec

Çizelge: 4

K I T ' A L A R

1	SIRA NUMARASI										VARAK NUMARASI										KAFIYE ÖRGÜSÜ	REDİFİ	VEZNİ	BAHRİ
	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş								
1	6	5	13	5	7	6	13	68a	66a	72b	54b	96b	97a	80a	x a x a	canâ	+++/-+++/-+++/-+++	Müctes						
2	10	2	7	-	10	8	3	68a	66a	72a	-	97a	97a	79a	x a x a	lehyc	+++/-+++/-+++/-+++	Müctes						
3	4	4	17	8	4	-	18	67b	66a	73a	54b	96b	-	80a	x a x a	pürsîs ider	+++/-+++/-+++	Hafif						
4	9	9	12	6	9	9	15	68a	66b	72b	54b	96b	97a	80a	x a x a	seher	+++/-+++/-+++	Hafif						
5	-	-	6	2	-	4	-	-	-	72a	54b	-	-	79a	x a x a	yâra çkar	+++/-+++/-+++	Hafif						
6	-	10	8	-	-	-	8	-	66b	72a	-	-	-	79b	x a x a	otur	+++/-+++/-+++	Hafif						
7	3	3	16	-	3	3	17	67b	66a	73a	-	96b	96b	80a	x a x a	sevî-engiz	+++/-+++/-+++	Hafif						
8	-	K	-	-	-	-	-	-	35b	-	-	-	-	-	x a x a	gelmiş	+++/-+++/-+++	Hezec						
9	-	-	2	-	-	-	2	-	-	72a	-	-	-	79a	x a x a	pür-cüş	+++/-+++/-+++	Hezec						
10	-	K	-	-	-	-	-	-	1b	-	-	-	-	-	x a x a	raks	+++/-+++/-+++	Hezec						
11	-	-	4	-	-	-	6	-	-	72a	-	-	-	79b	x a x a	kemâh-zâyî	+++/-+++/-+++	Muzârî						
12	-	12	18	-	-	-	-	-	66b	73a	-	-	-	-	a b a b	şîkr-ür'şk	+++/-+++/-+++	Hezec						
13	-	-	20	-	6	5	-	-	-	73a	-	96b	96b	-	x a x a	bitmek	+++/-+++/-+++	Hafif						
14	7	8	11	-	8	7	11	68a	66b	72b	-	96b	97a	79b	x a x a	sanhüm	+++/-+++/-+++	Hezec						
15	2	1	19	9	2	2	15	67b	66a	73a	55a	96a	96b	80a	x a x a	zemin	+++/-+++/-+++	Muzârî						
16	-	X	-	-	-	-	-	-	-	11b	-	-	-	-	a a a a a	hrâmân olsun	+++/-+++/-+++	Rubâî' (Ahreb)						
17	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-11b	-	-	-	-	a a a a a	şyhîdîden	+++/-+++/-+++	Rubâî' (Ahreb)						
18	-	-	3	-	-	-	5	-	-	72a	-	-	-	79a	x a x a	mudâvâya	+++/-+++/-+++	Müctes						
19	-	11	9	-	-	-	9	-	66b	72b	-	-	-	79b	x a x a	ola	+++/-+++/-+++	Hafif						
20	-	-	10	4	-	-	10	-	-	72b	54b	-	-	79b	x a x a	'üemde	+++/-+++/-+++	Hafif						
21	5	6	15	7	5	4	14	67b	66a	72b	54b	96b	96b	80a	x a x a	yürne	+++/-+++/-+++	Müctes						

N A Z İ M L A R

1	SIRA NUMARASI					VARAK NUMARASI					AÇIKLAMA	KÂFİYE ÖRGÜSÜ	REDİFİ	VEZNİ	BAHRİ			
	SIRA NO	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş	A						E	H	S
1	X	X	-	X	X	X	X	X	11b	1b	-	1b	37b	1b	1b	seceb	---/---/---/---/---	Remel
2	-	-	X	-	-	-	-	-	74b	-	-	-	-	-	-	yâr it	---/---/---/---/---	Hezec
3	-	X	-	-	-	-	-	-	116	-	-	-	-	-	-	di-figâr	---/---/---/---/---	Muzâri'
4	-	K	-	-	-	-	-	-	20a	-	-	-	-	-	-	dom-i seher	---/---/---/---/---	Muzâri'
5	-	K	-	-	-	-	-	-	21b	-	-	-	-	-	-	olur	---/---/---/---/---	Muzâri'
6	-	K	-	-	-	-	-	-	23b	-	-	-	-	-	-	niyâze beşler	---/---/---/---/---	Kâmil Remel
7	-	K	-	-	-	-	-	-	26b	-	-	-	-	-	-	Meshâdur	---/---/---/---/---	Möctes
8	-	K	-	-	-	-	-	-	35a	-	-	-	-	-	-	şerâbi kalmamış	---/---/---/---/---	Remel
9	-	K	-	-	-	-	-	-	37a	-	-	-	-	-	-	lattî	---/---/---/---/---	Muzâri'
10	-	K	-	-	-	-	-	-	38a	-	-	-	-	-	-	ider 'âsik	---/---/---/---/---	Hezec
11	-	K	-	-	-	-	-	-	40a	-	-	-	-	-	-	di-eğbrun	---/---/---/---/---	Möctes
12	-	K	-	-	-	-	-	-	41b	-	-	-	-	-	-	gırışdök	---/---/---/---/---	Hezec
13	-	K	-	-	-	-	-	-	66a	-	-	-	-	-	-	bârânun	---/---/---/---/---	Hezec
14	-	K	-	-	-	-	-	-	43b	-	-	-	-	-	-	müpevvesşin gövü	---/---/---/---/---	Remel
15	-	K	-	-	-	-	-	-	44a	-	-	-	-	-	-	bi-âşben gövü	---/---/---/---/---	Muzâri'
16	-	K	-	-	-	-	-	-	12a	-	-	-	-	-	-	rebbâ ile	---/---/---/---/---	Muzâri'
17	-	K	-	-	-	-	-	-	56b	-	-	-	-	-	-	leb ile	---/---/---/---/---	Hezec
18	-	K	-	-	-	-	-	-	55a	-	-	-	-	-	-	ilâh	---/---/---/---/---	Remel
19	-	K	-	-	-	-	-	-	57a	-	-	-	-	-	-	ise de	---/---/---/---/---	Remel
20	K	K	-	-	-	-	-	-	66a	56b	-	-	-	-	-	nâyı	---/---/---/---/---	Remel

R U B Â İ L E R

1		SIRA NUMARASI										VARAK NUMARASI										KAFIYE ORGUSO	REDIFI	BAHRI
SIRA NO	A	E	H	S	Ü1	Ü2	Ü3	A	E	H	S	Ü1	Ü2	Ü3										
1	K	1	1	1	-	-	1	62b	67a	73b	55a	-	-	80b			axaxa	mebbe'		Ahreb				
2	1	2	2	2	1	1	2	62b	67a	73b	55a	97a	97a	80b			axaxa	kazâ		Ahreb				
3	2	3	3	3	-	-	3	62b	67a	73b	55a	-	-	80b			axaxa	ca		Ahreb				
4	3	4	5	4	2	2	4	62b	67a	73b	55a	97a	97b	80b			axaxa	yâ Rab		Ahreb				
5	K	K	6	5	-	-	5	62b	67a	73b	55b	-	-	80b			axaxa	Eyyûb		Ahreb				
6	K	5	7	-	-	-	6	63a	67a	73b	-	-	-	80b			axaxa	sâlihi olup		Ahreb				
7	K	6	8	6	-	-	7	63a	67a	73b	55b	-	-	80b			axaxa	bîmânuh olup		Ahreb				
8	K	7	9	-	-	-	8	63b	67b	74a	-	-	-	81a			axaxa	ruhsâruhi idop		Ahreb				
9	4	8	10	7	3	3	9	62b	67b	74a	55b	97a	97b	81a			axaxa	hitâb		Ahreb - Ahrem				
10	5	9	11	-	4	4	10	62b	67b	74a	-	97a	97b	81a			axaxa	pûr-tâb		Ahreb				
11	6	12	17	9	5	5	12	63a	67b	74b	55a	97a	97b	81a			axaxa	lutf it		Ahreb				
12	7	13	19	-	7	7	14	63a	67b	74b	-	97b	98a	81a			axaxa	ezâr it		Ahreb				
13	-	-	12	-	-	-	-	-	-	74a	-	-	-	-			axaxa	dânâ it		Ahreb				
14	9	11	14	-	6	6	15	63a	67b	74a	-	97a	97b	81b			axaxa	'arz it		Ahreb				
15	-	10	16	8	-	-	11	-	67b	74b	55b	-	-	81a			axaxa	hifz it		Ahreb				
16	8	14	18	10	8	8	13	63a	68a	74b	55b	97b	98a	81a			axaxa	pikest		Ahreb				
17	10	15	15	-	9	9	16	63a	68a	74a	-	97b	98a	81b			axaxa	hasret		Ahreb				
18	-	-	13	-	-	-	-	-	-	74a	-	-	-	-			axaxa	necât		Ahreb				
19	11	16	21	11	10	10	17	63a	68a	74b	56a	97b	98a	81a			axaxa	harfs		Ahreb				
20	12	18	22	-	11	11	19	63a	68a	74b	-	97b	98a	81b			axaxa	salih		Ahreb				

Çizelge: 7

T A R İ H L E R

SIRA NO	SIRA NUMARASI				VARAK NUMARASI				BEYİT SAYISI				TARİHİ H. M.	KİMYE İCİN YAZILDIĞI	REDİFİ	VEZNİ	BAHRİ										
	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş	A	E	H	S						Ü	İ	Ü	Ş						
1	3	2	1	-	3	2	5	71b	79b	71b	-	106a	108b	13b	1	1	1	1	1	1	1075	1664	Hemsre-zâde (vefât)	clive-geh	++++/-+---/-+---/-+---	Remel	
2	7	8	-	5	8	7	4	71b	79b	-	64a	106b	108b	13b	5	5	5	5	5	5	5	1079	1668	Fama Hanım (Vefât)	chân	+++/-+---/-+---/+---	Haffi
3	4	4	-	3	6	5	6	71b	79b	-	64a	106a	108b	14a	1	1	1	1	1	1	1	1080	1669	Çeşme yapımı	cennetüñ	+++/-+---/-+---/-+---	Remel
4	6	-	-	-	5	4	2	71b	-	-	-	106a	108b	13b	2	-	-	2	2	2	2	1083	1672	Edimde Kaşâne yapımı	ferah-bahşâ	+++/-+---/+---/+---	Hezec
5	5	5	2	4	4	3	-	71b	79b	71b	64a	106a	108b	-	1	1	1	1	1	1	1	1085	1674	Neati Eflend (Vefât)	ahbâlx	+++/-+---/+---/+---	Hezec
6	8	7	-	6	7	6	3	71b	79b	-	64b	106a	108b	13b	2	2	2	2	2	2	2	1087	1676	Berây-Hemsre (Vefât)	dîdem	+++/-+---/+---/+---	Haffi
7	X	X	X	X	X	X	X	67b	35b	72a	54a	96a	96b	79a	2	2	2	2	2	2	2	1088	1677	Dîvân tertibi	bigâne	+++/-+---/+---/+---	Hezec

Çizelge: 8

M U ' A M M Â

SIRA NO	SIRA NUMARASI				VARAK NUMARASI				BEYİT SAYISI				AÇIKLAMA	MEYE İŞARET ETTİĞİ	REDİFİ	VEZNİ	BAHRİ									
	A	E	H	S	Ü	İ	Ü	Ş	A	E	H	S						Ü	İ	Ü	Ş					
1	1	2	-	2	2	1	-	73a	80a	-	64b	106b	109a	-	1	1	1	1	1	1	1	48. müfredat ayıdır	Revâñî	peñn	+++/-+---/+---/+---	Remel

Çizelge: 9

M A T L A ' L A R

1	SIRA NUMARASI						VARAK NUMARASI						AÇIKLAMA	REDİFİ	VEZNİ	BAHİRİ
	SIRA NO	A	E	H	S	Ü	Ü	Ş	A	E	H	S				
1	-	3	1	5	-	-	2	-	75a	83b	61a	-	-	93b	- + - - / - + - - / - + - -	Remel
2	2	2	2	13	7	7	24	68a	75a	83b	61b	102b	105a	94b	- + - - / - + - - / - + - -	Remel
3	16	K	3	-	19	18	-	68b	14a	83b	-	103a	105b	-	- + / - + - + / + - + - + / - + - -	Muzâri'
4	-	-	4	-	15	15	-	-	-	83b	-	103a	105b	-	- + / + - + + / + - + - + / + - + -	Hezec
5	K	4	5	-	43	38	63	69b	75a	83b	-	104a	106b	96a	- + - / - + - + / + - + - + / + - + -	Muzâri'
6	-	6	-	-	-	-	29	-	75a	-	-	-	94b	-	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Hezec
7	-	K	-	-	-	-	10	75a	-	-	-	-	94b	- + - / + - + - / + - + - + / + - + -	Hezec	
8	-	-	56	6	-	-	11	-	-	86a	61a	-	94a	- + - / + - + - / + - + - + / + - + -	Hezec	
9	-	5	57	7	-	-	-	-	75a	86a	61a	-	-	- + - / - + - + / + - + - + / - + - -	Muzâri'	
10	17	8	59	-	16	16	35	68b	75a	86a	-	103a	105b	95a	+ - + - / + - + - / + - + - + / + - + -	Müces
11	3	7	60	11	9	9	18	68a	75a	86a	61a	102b	105a	94a	- + - / - + - + / + - + - + / - + - -	Muzâri'
12	-	K	61	9	-	-	14	-	75a	86a	61a	-	94a	- + - / - + - + / + - + - + / - + - -	Muzâri'	
13	-	K	-	-	-	-	-	-	75a	-	-	-	-	-	- - - - / - - - - / - - - -	Remel
14	7	10	67	12	3	3	21	68b	75a	86a	61b	102a	104b	94b	+ - + - / + - + - + / + - + - + / + - + -	Müces
15	24	-	86	21	25	23	40	69a	-	87a	61b	103a	105b	95a	- + - / - + - + / + - + - + / - + - -	Muzâri'
16	9	11	68	-	6	6	22	68b	75b	86b	-	102b	105a	94b	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	Remel
17	-	12	65	14	-	-	25	-	75b	86a	61b	-	94b	- + - - / + - - - / + - - - / + - - -	Hafif	
18	22	14	85	20	23	21	38	69a	75b	87a	61b	103a	105b	95a	- + - / + - + - / + - + - + / + - + -	Hezec
19	29	15	69	-	33	26	49	69a	75b	86b	-	103b	106a	95b	+ - + - / + - + - + / + - + - + / + - + -	Remel
20	36	18	70	28	34	31	60	69b	75b	86b	62a	103b	106a	96a	- + - / - + - + / + - + - + / - + - -	Muzâri'

M Ü F R E D L E R

SIRA NO	SIRA NUMARASI										VARAK NUMARASI			AÇIKLAMA	REDİFİ	VEZNİ	BAHRİ
	A	E	H	S	Ü1	Ü2	Ü3	A	E	H	S	Ü1	Ü2				
1	25	3	6	-	63	58	106	70b	77b	83b	-	105a	107b	98a			Hezec
2	13	2	7	11	60	55	92	70a	77b	83b	63a	105a	107b	97b			Müctes
3	5	4	53	-	55	50	82	70a	77b	85b	-	104b	107a	97a			Müctes
4	14	5	58	-	61	56	93	70b	77b	86a	-	105a	107b	97b			Hezec
5	-	-	-	-	-	-	73	-	-	-	-	-	-	96b			Rubât Abreb
6	4	K	75	5	53	48	83	70a	78a	86b	62b	104b	107a	97a			Hâfif
7	15	6	77	12	71	66	94	70b	77b	86b	63a	105b	108a	97b			Hezec
8	16	7	78	-	72	67	95	70b	77b	86b	-	105b	108a	97b			Muzari
9	17	8	79	13	73	-	96	70b	77b	86b	63a	105b	-	97b			Müctes
10	19	9	64	14	-	-	98	70b	77b	86a	63a	-	-	98a			Hezec
11	26	10	26	18	64	59	107	70b	77b	86b	63b	105a	107b	98a			Muzari
12	35	13	-	-	-	-	116	71a	78a	-	-	-	-	98b			Hezec
13	36	11	62	-	49	44	118	71a	78a	86a	-	104b	107a	98b			Remel
14	-	-	63	3	-	-	77	-	-	86a	62b	-	-	97a			Remel
15	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	103a	-	-			Remel
16	-	-	-	-	29	-	-	-	-	-	-	103b	-	-			Remel
17	-	-	-	-	-	-	78	-	-	-	-	-	-	97a			Recez
18	-	K	-	-	-	-	86	-	78a	-	-	-	-	97b		Manşes ver.	Hezec
19	-	-	-	-	-	-	91	-	-	-	-	-	-	97b			Müctes
20	-	-	-	-	-	-	114	-	-	-	-	-	-	98b			Hezec

VEZİN	VEZİN KULLANILDIĞI ŞİİR SAYISI											VEZİN KULLANILDIĞI BEYİT SAYISI															
	Kas	Gaz	Terk	Terc	Mes	Kıt	Nez	Rub	Tar	Mua	Mat	Mof	TOP	Kas	Gaz	Terk	Terc	Mes	Kıt	Nez	Rub	Tar	Mua	Mat	Mof	TOP	
BAHIR																											
++++/+-+/+++	-	20	1	-	1	8	-	-	2	-	6	3	41	-	112	22	-	3	16	-	-	7	-	6	3	169	
+---/+---/+---/+---	1	85	1	-	-	1	4	-	3	-	11	14	120	45	433	35	-	-	2	8	-	5	-	11	14	553	
++++/+-+/+++	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	4	-	5	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	9	
---/+---/+---/+---	2	33	-	1	-	1	1	-	-	-	11	7	56	54	170	-	6	-	2	2	-	-	-	11	7	254	
---/+---/+---/+---	-	4	2	-	5	2	1	-	-	-	2	-	16	-	21	76	-	134	4	2	-	-	-	2	-	239	
---/+---/+---/+---	1	112	-	-	-	2	6	-	-	-	24	7	152	19	579	-	-	4	12	-	-	-	-	24	7	645	
++++/+---/+---/+---	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11	-	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	47	
++++/+---/+---/+---	2	74	-	-	-	4	3	-	-	-	8	4	95	71	378	-	-	-	8	6	-	-	-	8	4	475	
++++/+---/+---/+---	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7		
---/+---/+---/+---	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
---/+---/+---/+---	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
---/+---/+---/+---	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
---/+---/+---/+---	-	92	-	-	-	-	4	-	2	1	13	13	125	-	461	-	-	-	-	8	-	2	1	13	13	496	
---/+---/+---/+---	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	7	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	15	
---/+---/+---/+---	-	35	-	-	-	-	2	-	-	-	4	4	45	-	188	-	-	-	-	4	-	-	-	4	4	200	
---/+---/+---/+---	-	4	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	7	-	19	6	18	5	-	-	-	-	-	-	-	48	
---/+---/+---/+---	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	2	
---/+---/+---/+---	-	-	-	-	-	2	156	-	-	-	2	1	161	-	-	-	-	-	6	-	312	-	-	2	1	321	
---/+---/+---/+---	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	
TOPLAM	6	472	5	.2	7	21	22	160	7	1	86	61	850	189	2426	139	26	142	44	44	320	14	1	86	61	3492	

NÜSHALARDAKİ ŞİİR SAYISI											NÜSHALARDAKİ BEYİT SAYISI										
Nazım Şekli	A	E	H	S	Ü1	Ü2	Ü3	Toplam	Nazım Şekli	A	E	H	S	Ü1	Ü2	Ü3	Toplam				
Kasîde	4	5	5	4	5	5	5	6	Kasîde	124	141	169	113	170	167	143	189				
Gazel	356	389	425	275	332	311	401	472	Gazel	1844	1987	2200	1410	1714	1582	2080	2426				
Terkîb	2	3	3	2	2	2	4	5	Terkîb	75	68	111	76	75	75	117	139				
Tercî	1	2	1	1	1	1	1	2	Tercî	18	26	18	18	18	18	18	26				
Mesnevî	1	7	1	1	2	-	1	7	Mesnevî	20	142	20	19	116	-	7	142				
Kit'a	8	15	17	7	9	8	15	21	Kit'a	16	31	34	14	18	16	30	44				
Nazım	2	21	1	1	1	1	1	22	Nazım	4	42	4	2	2	2	2	44				
Rubâ'î	103	124	154	69	73	74	130	160	Rubâ'î	206	248	308	138	146	148	260	320				
Tarîh	7	6	3	5	7	7	6	7	Tarîh	14	12	4	11	14	14	13	14				
Mu'ammâ	1	1	-	1	1	1	-	1	Mu'ammâ	1	1	-	1	1	1	-	1				
Matla'	47	65	55	32	46	43	68	86	Matla'	47	65	55	32	46	43	68	86				
Müfred	36	44	35	26	32	29	51	61	Müfred	36	44	35	26	32	29	51	61				
TOPLAM	568	681	700	424	511	482	683	850	TOPLAM	2400	2608	2958	1860	2352	2095	2789	3492				

Çizelge: 13

ŞAİRİN ADI	NAZIM ŞEKİLLERİ											TOPLAM	
	KASİDE	MUSAMMAT	MESNEVİ	İTERKİB TERCİ'	GAZEL	KİTA' TÂRİH	RUBAİ	NAZM	TUYUG	MATLA MUFRED	LUGAZ MUAMMA	ŞİR SAYISI	BEYIT SAYISI
Sükkerî	-	3	1	-	134	-/20	19	-	-	9	11	15/-	112
Mezâkî	29	1	-	-	441	1/9	1	-	-	-	12	-	494
Fasîh Ahmed	6	-	7	12	472	21/7	160	22	-	86	61	-/1	850
Bîrî	13	23	-	2	206	10/1	14	-	-	-	-	-	269
Nahîfî	28	24	-	-	526	49/-	563	-	-	271	7	-/3	1471
Ferî Mehmed	10	17	1	4	200	10/18	-	5	-	11	9	-	285
Nihânî	8	1	-	1	211	10/-	-	-	-	1	-	-	232
Vecihî	8	1	-	2	224	8/7	22	-	-	22	20	-	314
Hâşimî	10	8	1	3	-	-/130	3	-	-	320	-	-/42	517
Kâmi	28	3	2	4	219	17/80	-	-	-	164	-	17/38	562

Çizelge: 14

**FASİH AHMED DEDE TARAFINDAN
GAZELLERİNE NAZİRE YAZILAN ŞAİRLERİN LİSTESİ (*)**

Şairin Adı	Y.Y.	Divandaki Gazel No :
1- 'Âli	17	177
2- 'Ârif	17	174
3- 'Atâî	17	118
4- Bahâdir Girây	17	339
5- Bahâî (Şeyhülislâm)	17	277, 296, 449
6- Bâkî	16	215, 425
7- Cevrî	17	327, 429
8- Cezmî	17	251, 430
9- Fâ'izî (Kaf-zâde)	17	94, 144, 223, 250, 258, 283, 383
10- Fehîm-i Kadîm	17	29, 30, 35, 47, 65, 95, 300, 345, 432
11- Feyzî	17	136, 181, 322, 341
12- Fuzûlî-i Bağdâdî	16	8, 31, 306, 465
13- Hâleî ('Azmi-zâde)	17	115
14- Hasan Ağa	17	290
15- Hüseyin Efendi (Ahi-zâde)	17	438
16- 'İsmetî	17	87, 113, 180, 281, 384
17- Kelîm Eyyûbî	17	71, 328
18- Mantikî	17	238, 356
19- Mezâkî	17	116
20- Nâbî	17	24
21- Nâ'îlî-i Kadîm	17	70, 107, 338, 342, 346, 433, 435, 437,
22- Nazîm	17	212, 453
23- Necâtî	15	99
24- Nedîm-i Kadîm	17	93, 102, 295, 319
25- Nef'î	17	2, 3, 122
26- Neşâtî	17	16, 161, 164, 434
27- Nev'î	16	109
28- Riyâzî	17	60, 436
29- Rûhî-i Bağdâdî	16	12
30- Sabrî	17	119, 123, 182, 249, 380, 463
31- Tarzî	17	335
32- Tiffî	17	288
33- Vecdî	17	85
34- Yahyâ (Şeyhülislâm)	17	36, 39, 59, 91, 221, 289, 330, 331, 355, 418
35- Zuhûrî	17	214, 286
Nazîre be-Nezâ'ir		26, 27, 440, 445, 450

(*) Bu liste alfabetik sıraya göre tertiplenmiştir.

Liste: 1

REDD-İ MATLA' YAPILAN GAZELLER	
Gazel No	Tekrarlanan Mısra
14	1. mısra
43	2. mısra
45	2. mısra
66	1. mısra
77	2. mısra
103	1. mısra
162	2. mısra
209	2. mısra
244	1. mısra
287	2. mısra
293	1. mısra
297	2. mısra
317	1. mısra
323	2. mısra
353	2. mısra
357	2. mısra
400	2. mısra
431	2. mısra
452	2. mısra
TOPLAM	19 Gazel

Liste: 2

MAHLASI OLMAYAN GAZELLER	
Gazel No	Beyit Sayısı
18	3 beyit
31	4 beyit
51	3 beyit
155	3 beyit
157	4 beyit
178	3 beyit
196	4 beyit
225	4 beyit
314	4 beyit
321	3 beyit
367	3 beyit
368	5 beyit
413	3 beyit
414	3 beyit
415	7 beyit
TOPLAM	15 Gazel

Liste: 3

GAZELLERİN HARFLERE GÖRE DAĞILIMI			
ا	18	س	2
ب	7	ط	2
پ	1	ظ	2
ن	11	ع	2
ن	1	غ	2
ج	2	ف	1
ح	1	ق	9
ح	2	ك	11
خ	1	ك	23
د	7	ل	16
ذ	2	م	32
ر	104	ن	57
ز	39	و	4
س	2	ه	42
ش	10	ی	58
ص	1		
Toplam 31 harf, 472 gazel			

Liste: 4

Fasîh Dede'nin Dîvân'ında kullandığı vezinler. (Kullanım çokluğuna göre)

Mef'ûlü	Fâ'ilâtü	Mefâ'ilü	Fâ'ilün	(645 beyit)
Mefâ'ilün	Mefâ'ilün	Mefâ'ilün	Mefâ'ilün	(553 beyit)
Fâ'ilâtün	Fâ'ilâtün	Fâ'ilâtün	Fâ'ilün	(498 beyit)
Mefâ'ilün	Fe'ilâtün	Mefâ'ilün	Fe'ilün	(475 beyit)
Mef'ûlü	Mefâ'ilü	Mefâ'ü	Fa'ülün	(254 beyit)
Mef'ûlü	Mefâ'ilün	Fa'ülün		(239 beyit)
Fe'ilâtün	Fe'ilâtün	Fe'ilâtün	Fe'ilün	(200 beyit)
Fe'ilâtün	Mefâ'ilün	Fe'ilün		(169 beyit)
Fe'ilâtün	Fe'ilâtün	Fe'ilün		(48 beyit)
Mefâ'ilün	Fe'ilâtün	Mefâ'ilün	Fe'ilâtün	(47 beyit)
Fâ'ilâtün	Fâ'ilâtün	Fâ'ilün		(15 beyit)
Mefâ'ilün	Mefâ'ilün	Fa'ülün		(9 beyit)
Fa'ülün	Fa'ülün	Fa'ülün	Fa'ül	(7 beyit)
Mütefâ'ilün	Fa'ülün	Mütefâ'ilün	Fa'ülün	(2 beyit)
Fa'lün	Fa'ülün	Fa'lün	Fa'ülün	(1 beyit)
Müfte'ilün	Mefâ'ilün	Müfte'ilün	Mefâ'ilün	(1 Beyit)

Liste: 5

